

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení na ochranu proti nečinnosti žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2022, č. j. 5 A 32/2019-26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti výroku I. a IV. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2022, č. j. 5 A 32/2019-26, **se odmítá.**
- II. Ve zbývajících částech **se kasační stížnost zamítá.**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Ústí nad Labem a postoupenou Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) domáhal ochrany proti nečinnosti žalované spočívající v nevyřízení žádosti o poskytnutí informací v oblasti výchovy, vzdělávání a informatiky. Součástí žaloby byl i návrh na vydání předběžného opatření, na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce.

[2] Městský soud výrokem I. v záhlaví uvedeného usnesení odmítl návrh na vydání předběžného opatření, výrokem II. nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků, výrokem III. neustanovil žalobci zástupce a výrokem IV. ho vyzval k zaplacení soudního poplatku.

[3] Návrh na vydání předběžného opatření nařizujícího žalované, „aby se zdržela všech dehonestujících a diskriminačních výroků při výkonu své funkce, které snižují důstojnost žalobce“, odmítl, jelikož se žalobce může domáhat ochrany svých soukromých práv výlučně v občanském soudním řízení. K osvobození od soudních poplatků městský soud uvedl, že z judikatury Nejvyššího správního soudu (dále také „NSS“) plyne, že při

zvažování, zda osvobození přiznat, je třeba zohlednit, aby nedocházelo ke zneužívání tohoto institutu. Žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal, jelikož je účastníkem mnoha řízení týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), a jeho procesní aktivita se jeví jako neuvážené nadužívání institutu osvobození od soudních poplatků k tomu, aby bezplatně vedl spory podle své libosti. Jelikož žalobce nesplnil základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků, nemohl mu městský soud ani ustanovit zástupce.

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost, ve které uvedl, že městský soud byl od roku 2018 nečinný, následně mu zaslal ve stejný den oznámení o změně senátu s poučením o možnosti podání námítky podjatosti a napadené usnesení, a to bez zkoumání jeho majetkových poměrů. Nesouhlasí s argumentací městského soudu, která je výrazem justiční arogance a despektu k jeho osobě. Napadené usnesení popírá ústavně zaručené právo na informace a je založeno na pouhých domněnkách senátu, který se stěžovateli jeví jako funkčně nezpůsobilý k rozhodování o správních žalobě, což zakládá důvod k námítce podjatosti. Na základě výše uvedeného navrhuje usnesení městského soudu zrušit a věc vrátit k novému projednání.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)]. Stěžovatele v nynějším řízení netíží poplatková povinnost, ani povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem, jelikož podává kasační stížnost proti procesnímu usnesení krajského (městského) soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě (viz usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Prvním výrokem daného usnesení městský soud odmítl návrh na vydání předběžného opatření. Proti tomuto výroku, který je podle své povahy dočasný, není dle § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s. přípustná kasační stížnost (srov. obdobně usnesení NSS ze dne 22. 12. 2004, č. j. 5 As 52/2004-172, č. 507/2005 Sb. NSS). Kasační stížnost je proto v části týkající se tohoto výroku nutné odmítnout dle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[8] Ze shodného důvodu NSS odmítl kasační stížnost proti výroku IV. napadeného usnesení, kterým byl stěžovatel vyzván k zaplacení soudního poplatku, což je rozhodnutí, kterým se podle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. pouze upravuje vedení řízení, a kasační stížnost je proti němu tedy taktéž nepřipustná (viz usnesení NSS ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005-47, č. 973/2006 Sb. NSS).

[9] Co se týče zbývajících výroků napadeného usnesení, stěžovatel namítá, že městský soud nezkoumal jeho majetkové poměry, a přesto zamítl jeho návrh na osvobození od soudních poplatků. Městský soud se ovšem jeho majetkovými poměry nezabýval, jelikož

pokračování

posoudil jeho procesní aktivitu jako nadužívání institutu osvobození od soudních poplatků, přičemž odkázal na rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, č. 2601/2012 Sb. NSS, podle kterého platí: „*I když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodíní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede.*“ V dané věci se stěžovatel domáhá poskytnutí informací ohledně činnosti žalované v oblasti výchovy, vzdělávání a informatiky. V žalobě uvedl, že dané informace požaduje k soustavnému sběru informací od veřejné správy a samosprávy za obecně prospěšným účelem zjišťování úrovně dodržování základních lidských práv a svobod ve výkonu vazby, trestu i v zabezpečovací detenci.

[10] Obdobným druhem sporu stěžovatele a shodné žalované se NSS zabýval již např. v rozsudku ze dne 17. 5. 2021, č. j. 3 As 109/2021 - 165, v jehož odst. [10] uvedl, že stěžovatel „*se žalovanou (respektive s různými vězeňskými zařízeními) vede množství „sporů“ týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují před soudy (jen u Nejvyššího správního soudu je do této chvíle vedeno téměř 300 řízení o kasačních stížnostech stěžovatele). Taková řízení má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit. Není však důvod, aby náklady na vedení těchto řízení za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně řízení podle své libosti.*“

[11] Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel svými žádostmi o informace zahrnuje jak povinné subjekty, tak správní soudy (jen NSS eviduje již přes 400 řízení, v nichž stěžovatel vystupuje jako účastník). Právo na informace je sice skutečně garantované ústavním pořádkem, konkrétně článkem 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, nicméně v případě stovek žádostí o informace podaných stěžovatelem se zjevně jedná o šikanózní uplatňování práva. V takovém případě lze po stěžovateli požadovat, aby se zaplacením soudního poplatku sám podílel na financování soudního řízení. Městský soud tedy nebyl povinen zkoumat jeho majetkové poměry. Jelikož stěžovatel nesplnil základní předpoklad pro osvobození od soudních poplatků, nemohl mu být pro řízení o žalobě ustanoven ani zástupce (§ 35 odst. 10 s. ř. s.).

[12] Pokud stěžovatel namítá, že postup městského soudu zakládá důvod podjatosti, lze v tom spatřovat kasační námitku ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Ani tato námitka však není důvodná. Důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může být pouze jeho vztah k dané věci, k účastníkům řízení nebo k jejich zástupcům (srov. usnesení NSS ze dne 31. 10. 2019, č. j. Nao 186/2019 - 45, odst. [8]). Dle § 8 odst. 1 poslední věty s. ř. s. platí, že *důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.* Samotná skutečnost, že senát městského soudu zamítl stěžovatelův návrh na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce, nemůže založit podjatost členů tohoto senátu.

[13] K námitce, že městský soud napadené usnesení vydal ve stejný den jako poučení o složení nově zřízeného senátu 17 A, NSS odkazuje na rozsudek ze dne 1. 6. 2016, č. j. 3 As 216/2015-16, ve kterém uvedl, že „*soud má povinnost zpravit účastníky řízení o možnosti vyjádřit se k osobám soudců a přísedících (...).* **Procesní předpis také nikde výslovně**

neupravuje, v jaké fázi řízení má být účastník poučen. Je tedy na soudu, aby s přihlédnutím k zásadě rychlosti a hospodárnosti řízení zvolil pro poučení vhodný okamžik; ze zákona lze pouze dovodit, že by se ho účastníku mělo dostat nejpozději před meritorním projednáním věci. Pokud tedy Městský soud v Praze nezaslal stěžovatelce poučení o možnosti vznést námitku podjatosti ve fázi, kdy teprve řešil otázku poplatkové povinnosti a kdy nebylo (a stále není) zřejmé, zda vůbec nějaké řízení povede, nelze mu v tomto směru ničeho vytknout“ (zvýraznění provedl nyní NSS). Městský soud proto nepochybil, když stěžovateli zaslal poučení o složení senátu společně s usnesením o neosvobození od soudního poplatku a neustanovení zástupce.

[14] Ohledně tvrzených průtahů v řízení NSS připomíná, že je stěžovatel nemůže úspěšně napadat v současném řízení o kasační stížnosti proti napadenému usnesení, ale mohl se bránit prostřednictvím návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu dle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

III. Závěr a náklady řízení

[15] Nejvyšší správní soud pro výše uvedené důvody výrokem I. odmítl kasační stížnost dle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. v rozsahu, ve kterém směřovala proti výroku I. a IV. napadeného usnesení městského soudu. Výrokem II. zamítl kasační stížnost proti výroku II. a III. napadeného usnesení dle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[16] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud nerozhodoval, jelikož o nich přísluší rozhodnout městskému soudu podle výsledku řízení ve věci samé v rozhodnutí, jímž se toto řízení končí (§ 61 odst. 1 s. ř. s.; srov. již citované usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 196/2014-19, především odst. [27]), nebo novější rozsudek NSS ze dne 20. 1. 2022, č. j. 9 As 225/2021-19, odst. [27]).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. září 2022

JUDr. Radan Malík
předseda senátu